

PATATES GÜVESİ
***Phthorimaea operculella* (Zeller)**
(Lepidoptera: Gelechiidae)]

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

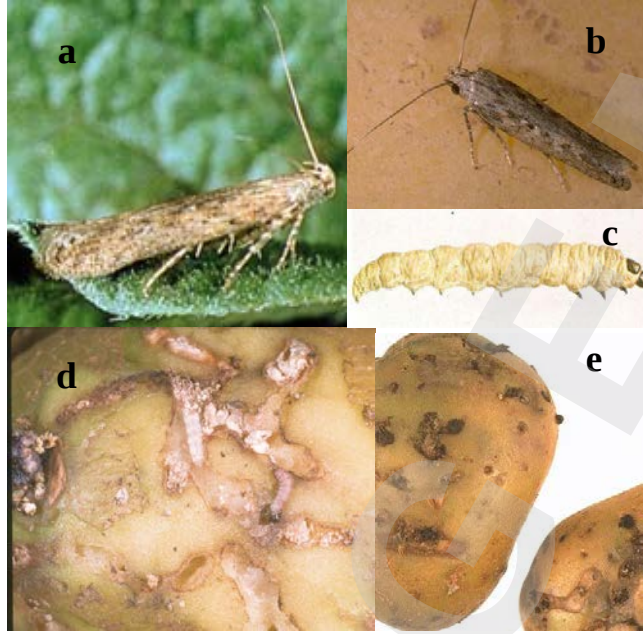
Patates güvesi [*Phthorimaea operculella* (Zeller)] ergininin kanat açıklığı 13-17 mm'dir. Kanatları çok dar, vücut ince uzun olup 5-6 mm kadardır. Antenler vücuttan daha uzundur. Ön kanatlar grimsi kahverengi üzeri koyu kahverengi irili ufaklı noktalıdır (**Şekil 145a,b**). Alt kanatları da ince uzun olup gri renkli ve kenarlarında saçaklıdır.

Yumurta; 0.5 mm uzunluğunda oval, parlak krem rengindedir (**Şekil 145c**). Larvanın rengi beslendiği bitkiye göre değişir. Patates yumrularıyla beslenenlerde vücut pembemsi beyaz, yapraklarıyla beslenenlerde yeşil, patlıcan yapraklarını yiyenlerde ise daha koyudur. Baş, koyu kahverengidir. Olgun larva 8-10 mm uzunluğundadır.

Pupa ince dokulu beyaz bir kokon içinde oluşur. Önceleri yeşilimsi sarı, daha sonra kahverengine dönüşür. Boyu 6-7 mm'dir.

Zararlı kışı ambar veya tarlada kalmış patatesler üzerinde larva ve pupa halinde geçirir. İlkbaharda ortalama sıcaklığın 15°C'ye ulaşması ile (Mart sonu- nisan başı) erginler çıkar ve 2-4 gün sonra çiftleşerek yumurta bırakmaya başlar. Kelebekler gece aktiftir. Yumurtalar Solanaceae (Patlıcangiller) familyası bitkilerinin yapraklarının alt yüzüne, çiçek ve tomurcuk yapraklarına, sürgünlere bırakılır. Patatesin

hasat döneminde ise yumurtalar toprak sathına yakın yumruların gözlerinin civarına, yarık ve çatlaklara ve hasadı yapılarak toprak üstüne yığılmış patateslere bırakılır. Bir dişi 100-200 yumurta bırakır. Ekolojik koşullara bağlı olarak erginlerin ömrü 4–13 gün, yumurtaların kuluçka süresi ise 3–15 gündür. Çıkan larvalar tarlada yaprak ve sürgünlerde, ambarda patates yumrularında galeriler açarak beslenirler. Larva dönemi 7–26 gün arasında değişir. Gelişmesini tamamlayan larva, patlıcanların tepe sürgünlerinde taze yapraklarda ördüğü bir kokan içersinde pupa olur. Patateste ise yumruyu terk ederek göz çukurlarında, çuvallar üzerinde, bitki artıkları veya duvar aralıklarında beyaz bir kokon örecek pupa olur. Pupa süresi 6–30 gün arasında değişir. Zararlı yılda 3-8 döl verir.

Şekil 145. Patates güvesi, ergini (a,b), larvası (c), zararı (d,e).

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Patlıcan, patates, tütün ve domates yapraklarında bulunduğu yaprağın iki epidermisi arasında beslenerek yapraklarda oluşturduğu şeffaf boşluklar daha sonra kahverengine dönüşerek kurur.

Patates yumrusu üzerindeki gözler etrafına bırakılan yumurtalardan çıkan larvalar yumru içine girerek düzgün olmayan galeriler açar. Sert yüzeyli olan bu galerilerin içi beyaz renkte pisliklerle doludur. Galerilerin ağzında ise yumru üzerinde biriken siyah renkteki pislikler ile zararlının varlığı kolayca anlaşılır. Zarar görmüş yumrular bakteri ve funguslarla daha çabuk bulaşarak çürürler. Tarlada yumruya bulaşan zararlı, ambarda uygun şartları bulunca, çoğalmaya devam eder. Patates yumrusunda gözlerin zarar görmesi sonucunda, özellikle tohumluk patateslerin tohum özellikleri kaybolur (Şekil 145d,e).

Ülkemizde Ege, Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde bulunmaktadır.

3. KONUKÇULARI

Solanaceae familyası bitkilerinin hemen hepsinde bulunur. En önemli konukçusu patatestir. Patatesin tarla ve ambar zararlısıdır. Patlıcan, tütün, domates ve biberde ise tarla döneminde bitkilerin yapraklarında görülmektedir.

4. DOĞAL DÜŞMANLARI

Patates güvesi'nin ülkemizde tespit edilen doğal düşmanları aşağıda verilmiştir.

<i>Bracon brevicornis</i> Wesmael	(Hym.: Braconidae)
<i>B.gennuensis</i> (Marshall)	(Hym.: Braconidae)
<i>B.nigricans</i> Szepligeti	(Hym.: Braconidae)
<i>B.(Habrobracon) variegator</i> Spinola	(Hym.: Braconidae)
<i>Temelucha decorata</i> (Grav)	(Hym.: Ichneumonidae)
<i>Temelucha</i> sp.	(Hym.: Ichneumonidae)
<i>Diadegma puchripes</i> Kokrijev	(Hym.: Ichneumonidae)

5. MÜCADELESİ

5.1. Kültürel Önlemler

Patates güvesi bulaşmalarına engel olmak için, patatesten boğaz doldurma ve bakım işlemlerinin iyi yapılması gerekir.

Hasat edilen patatesler tarla kenarında yığın yapılmadan depoya taşınmalı, öğleden sonra ve akşamüzeri keleklerin yumurta bırakmalarına meydan verilmemelidir.

Depolardaki temiz ürünün dışarıdan meydana gelebilecek bulaşmadan korunması için, pencerelere keleklerin geçmeyeceği sıklıkta kafes tellerinin takılmasına, depoya bulaşık çuval ve malzemenin konulmamasına, boş depo temizliğine ve ilaçlamasına özen gösterilmesi gerekir.

Zararlı 10°C'nin altında gelişmediğinden, patatesler bu sıcaklığın altında emniyetle depolanabilir.

5.2. Kimyasal Mücadele

5.2.1. İlaçlama zamanı

Patatesin yeşil aksamında Patates güvesi zararına rastlanmadığından, tarla döneminde ilaçlama tavsiye edilmemektedir.

Soğutma sistemli veya sıcaklığı 10°C'nin altında olan depolarda zararlı bulunsa bile gelişmemektedir. Bu tip depolarda herhangi bir ilaçlama yapmaya gerek yoktur. Bu şekilde depolamanın yapılmadığı ve zararının yoğun olduğu yerlerde depolamadan önce yumru ilaçlaması gerekebilir. Yumrular depoya alınmadan önce boş depo ilaçlaması yapılmalıdır.

5.2.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan “Bitki Koruma Ürünleri” kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

5.2.3. İlaçlama tekniği

Boş depo ilaçlaması: Deponun tamamen boş olması ve ürün konulmadan 20-25 gün önce ilaçlanması gerekir. Boş depoda ilaçlamaya başlamadan önce, deponun her tarafı sert bir süpürge ile iyice süpürülerek toplanan artıklar imha edilmelidir. Bütün delik ve çatlaklar gözden geçirilerek onarılmalıdır. Ambarın her tarafının yüzey ölçüleri hesaplanarak, yukarda belirtilen ilaçlardan biri, yüzeye püskürtülür. Metrekare üzerinden önerilen ilaç miktarı, hiç kuru yer kalmayacak şekilde bütün yüzeylere püskürtülür.

Yumru ilaçlaması: Patatesler, 50 cm’yi geçmeyecek yükseklikte ve düz olarak yayılmalıdır. Yapılan patates yüzeyi m² olarak hesaplanarak, önerilen dozda ilaç, muntazam şekilde atılmalıdır.